

Both ENDS

en agro-energie- gewassen

Agro-energiegewassen?

Langzaam raakt de wereld er van doordrongen dat een economie gebaseerd op gas, kolen en aardolie op termijn niet houdbaar is. Bedrijven, overheden, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties zijn samen op zoek naar nieuwe energiebronnen die de rol van fossiele brandstoffen kunnen overnemen. Both ENDS is blij met de discussie over een groene en eerlijke economie gebaseerd op hernieuwbare energie.

Een van de meest voorgedragen alternatieven voor fossiele brandstoffen zijn brandstoffen gewonnen uit gewassen, in nationale en internationale discussies meestal aangeduid met de term biobrandstoffen. Het voorvoegsel bio in biobrandstoffen komt van het Griekse woord bios en betekent 'het leven' en staat voor veel mensen gelijk aan biologisch, 'groen' en duurzaam, terwijl verschillende maatschappelijke organisaties in ontwikkelingslanden en opkomende economieën de gevolgen van grootschalige palmolieplantages, tot aan de horizon reikende akkers met soja en uitgestrekte suikerrietvelden, bestempelen als rampzalig voor het leven van de lokale bevolking en het milieu. Daarom spreekt Both ENDS liever van agro-energiegewassen als het gaat over exportgeoriënteerde, grootschalige, intensieve monoculturen van energiegewassen.

Both ENDS richt zich samen met lokale maatschappelijke organisaties op vermindering van de negatieve effecten van de productie van agro-energiegewassen in ontwikkelingslanden en opkomende economieën.

Kansen en bedreigingen voor arme mensen en ecosystemen

Agro-energie biedt kansen voor de vergroening van de energievoorziening: met de komst van hernieuwbare vormen van energie slinkt de behoefte naar olie, gas en steenkool.

De productie van agro-energiegewassen in ontwikkelingslanden en opkomende economieën kent echter veel nadelen. Zo verbouwt men deze gewassen voornamelijk op grootschalige plantages in landen als Brazilië, Indonesië en Ethiopië. De groeiende vraag naar agro-energie zorgt voor productie-uitbreiding op land dat door de overheid onte-recht als 'marginaal' wordt geclassificeerd. De uitgestrekte monoculturen zorgen voor verlies van biodiversiteit, veroorzaken ernstige bodem- en waterverontreiniging en putten de grond uit. Zij zijn een concurrent voor de huidige en toekomstige voedselproductie. Lokale bevolkingsgroepen moeten vaak wijken voor de aanleg van plantages. Door een gebrek aan zeggenschap verliezen ze hun landbouw- en weidegronden, drogen hun watervoorzieningen op en worden de bossen waarin zij leven gekapt. De lokale bevolking ziet haar middelen van bestaan (voedsel, energie, medicijnen en inkomsten uit landbouw, veehouderij, visserij en bos) en haar leefomgeving verdwijnen. Zo worden ze gedwongen om elders hun bestaan op te bouwen als stedelijke bewoners in slums, of als boeren door natuur te ontginnen.

Naast de nadelen voor de lokale bevolking en de natuur in ontwikkelingslanden en opkomende economieën, kent agro-energie ook een aantal mondiale problemen. Zo is agro-energie vooral gericht op de vervanging van fossiele brandstoffen. Het Westerse niveau van energieconsumptie blijft buiten schot. Bovendien is de productie van agro-energiegewassen niet CO₂ neutraal als bos elders wordt omgezet in landbouw. Daarnaast is er nog het verdelingsvraagstuk tussen productie-consumptie: ontwikkelingslanden produceren agro-energiegewassen, terwijl de energie daaruit vooral in het Westen gebruikt wordt. Hiermee wentelen wij onze problemen van de uitstoot van broeikasgassen en de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen af op ontwikkelingslanden. Met dit productie-consumptiepatroon onttrek-

Agro-energiegewassen

ken we bovendien nutriënten en water uit het ecosysteem van ontwikkelingslanden, terwijl de lokale bevolking deze zelf hard nodig heeft voor eigen ontwikkeling.

De positie van Both ENDS op agro-energiegewassen

Zolang er bijna een miljard mensen honger lijden, is het onacceptabel dat er beleid gevoerd wordt dat het gebruik van voedselgewassen voor energie stimuleert. Both ENDS meent dat energie uit agro-energiegewassen alleen duurzaam kan zijn wanneer:

1. Mensenrechten zoals het recht op voedsel, het recht op water en het recht op een behoorlijke levensstandaard gerespecteerd worden.
2. Lokale maatschappelijke organisaties participeren in besluitvorming over het ontwikkelen en uitvoeren van ruimtelijke ordening en bestemmingsplannen. Free Prior and Informed Consent is een uitgewerkt en toegepast principe.
3. Lokale maatschappelijke organisaties in productielanden in staat zijn om de effecten van de productie van agro-energiegewassen te monitoren en hun bevindingen weerslag vinden in besluitvormingsprocessen.
4. Internationale milieuafspraken nageleefd en vertaald worden in nationale wet- en regelgeving.
5. Handhaving van wet- en regelgeving in productie- en consumptielanden gewaarborgd is.
6. Prioriteit ligt bij de toepassing van agro-energiegewassen in het productieland zelf ten behoeve van eigen (lokale) ontwikkeling.
7. Agro-energiegewassen een van de onderdelen vormen van een gezonde, hernieuwbare energiemix in Nederland en andere ontwikkelde landen, waarbij energiereductie een belangrijke rol speelt.
8. De productieketen transparant is (herkomst en productieomstandigheden).
9. Er prioritering is van hoogwaardige toepassingen van biomassa, zoals voedsel en medicijnen, tot uiteindelijk energietoepassingen; het zogenaamde cascademodel.

Hoe Both ENDS de toekomst van agro-energie ziet

Both ENDS streeft naar energieconsumptie die gebaseerd is op een mix van hernieuwbare energiebronnen. Biodiversiteit en mensenrechten, zoals het recht op voedsel, het recht op water en het recht op een behoorlijke levensstandaard, worden gerespecteerd. De lokale bevolking in ontwikkelingslanden en opkomende economieën wordt niet bedreigd door de productie van agro-energiegewassen. Ze is betrokken in besluitvormingsprocessen rond ruimtelijke ordening, die rekening houdt met de draagkracht van het ecosysteem. Productiestandaarden voor agro-energiegewassen worden samen met lokale actoren vastgesteld. Lokale maatschappelijke organisaties monitoren de effecten van de landgebruiksplanning en de productiestandaarden.

Both ENDS is actief op agro-energie

Both ENDS pleit voor betrokkenheid van de lokale bevolking en maatschappelijke organisaties in besluitvorming over de productie van agro-energiegewassen. Both ENDS werkt op drie niveaus om de balans tussen mens en natuur te herstellen:

- Both ENDS ondersteunt lokale maatschappelijke organisaties in het ontwikkelen van alternatieven en duurzaamheidsrichtlijnen voor grootschalige landbouw (zoals plantages) en het herstel van de gevolgen van monoculturen.
- Both ENDS smeedt allianties met lokale en internationale actoren voor actieve participatie in het beperken van de negatieve gevolgen van grootschalige productie van agro-energiegewassen: lokale certificeringssystemen, een faciliteit voor het helpen oplossen van landconflicten binnen de Round Table on Sustainable Palm Oil, Participatieve Landgebruiksplanning, en ondersteuning bij monitoring en 'klokkenluiden' van niet-duurzame productie van agro-energiegewassen.
- Both ENDS is gesprekspartner van Nederlandse actoren zoals de Nederlandse havens en bijbehorende overheden, met ambassades; Both ENDS werkt samen met onder andere Cordaid, IUCN NL, Wetlands International, Oxfam Novib, Agri-ProFocus, Development Policy Review Network; Both ENDS neemt deel aan de Commissie Corbey, en discussies over de Biobased Economy.

